

Nr 33.

Av fru Sandström m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till statens järnvägar för förvärv av billinjer.

I årets statsverksproposition, bilaga 27, föreslås ett anslag på 2 miljoner till statens järnvägar för förvärv av billinjer. Ett till denna summa uppgående investeringsanslag har konstant utgått för nämnda ändamål under de senaste åren. Den principiella innebörden av denna statliga inköspolitik berördes i motioner i båda kamrarna i fjol, och anslaget föreslogs nedskuret med 1,5 miljoner kronor, en begäran som riksdagen dock lämnade utan avseende.

Med några undantag har varje år från budgetåret 1935/36 till statens järnvägar utgått ett anslag på 2 miljoner kronor till inköp av privata bil- och busslinjer — i något fall har anslaget överskridit 2 miljoner. Motivet för denna inköspolitik angavs ursprungligen vara att SJ måste skydda sig för skadlig konkurrens från de privata företagens sida. Fara ansågs då föreligga för att SJ:s transportkapacitet ej skulle bli till fullo utnyttjad. Detta motiv synes nu ha kommit i skymundan. Vad exempelvis godstransporter beträffar, förefaller förhållandet nu vara att SJ bl. a. på grund av brist på godsvagnar många gånger har svårigheter att tillfredsställa de transportkrav, som f. n. ställas på statens järnvägar. Om efterfrågan sålunda är stor beträffande godstransporter på räls, borde det vara angeläget att i första hand försöka öka transportkapaciteten på detta område, som väl alltså måste vara en av statens järnvägars huvuduppgifter.

Kungl. järnvägsstyrelsen motiverar i år sin begäran om anslag till inköp av billinjer med att »verkställda beräkningar av medelsbehovet för förvärv av biltrafikföretag inom den närmaste tiden givit vid handen, att anslagsbeloppet ej kan sättas lägre än 2 000 000 för nästa budgetår». I statsverkspropositionen har dock inte angivits på vilka grunder beräkningarna verkställts och vad det är som gör att medelsbehovet för den närmaste tiden inte kan sättas lägre. Frånvaron av varje förklaring på denna punkt ser egendomlig ut i belysningen av att det vid utgången av budgetåret 1949/50 förelåg reservationer å anslaget till förvärv av billinjer med inte mindre än 1 125 000 kronor. Innevarande budgetår förfogar SJ sålunda över mer än 3 miljoner kronor för den kontinuerliga socialiseringen av landsvägarnas linjetrafik.

I detta sammanhang kan även en annan sida av SJ:s trafikpolitik beröras. Under 1949 inkommo till kommunikationsdepartementet från järnvägsstyrelsen 12 ansökningar om godkännande av förvärv av privata bussrörelser och 73 framställningar om tillstånd till trafik å nya sträckor. En undersökning har visat att turlistor saknas för ungefär en tredjedel av de 73 sträckorna, vadan man måhända kan dra den slutsatsen att de ännu icke trafikeras. Det förefaller sålunda som om SJ inte endast köper i gång varande privata linjeföretag utan även så att säga lagrar på tillstånd för ännu icke trafikerade sträckor, där trafikbehovet ännu inte är så stort, men där man kanske räknar med ett sådant behov i framtiden och därför i tid vill omöjliggöra expansion av eventuellt närliggande privata företag.

Det har icke kunnat påvisas, att de privata företagen åsidosatt allmänhetens krav på en god trafikservice. Det torde inte heller föreligga någon garanti för att allmänheten skulle bli billigare betjänad av den statliga linjetrafiken, som — om den når den dominans, vilken tydligen eftersträvas — mycket väl kan nå en för allmänheten inte fördelaktig monopolställning.

Om man slutligen sätter det för nästkommande budgetår äskade investeringsanslaget i samband med den allmänna besparingstendens, som präglar den statliga budgeten på olika områden med hänsyn till det nu mer än tidigare pressade och labila samhällsekonomiska läget, framstår det som mer än egendomligt att här berörda anslag på 2 miljoner kronor anses böra utgå oförändrat.

Med hänvisning till vad här ovan anförts och med särskilt understrykande av besparingssynpunkten hemställs,

att riksdagen måtte avslå departementschefens hemställan i bilaga 27 till årets statsverksproposition, punkten 18, i den del som gäller Förvärv av billinjer.

Stockholm den 19 januari 1951.

Ragnhild Sandström.

Sven Wedén.

Gustaf Kollberg.
